

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК З
Л. О. Філіпковська
(підпис) (ініціали та прізвище)

«30» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

Галузі знань:

02 «Культура і мистецтво»
05 «Соціальні та поведінкові науки»
08 «Право»

Спеціальності:

029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
053 «Психологія»
035 «Філологія»
081 «Право»

Освітня програма:

«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
«Психологія»
«Прикладна лінгвістика»
«Право»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2019 рік

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Історія та культура України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальностями 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 035 «Філологія», 053 «Психологія», 081 «Право».

« 06 » 06 2019 р., – 16 с.

Розробник: Селевко В.Б., доц. каф. права, канд. філос. наук

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

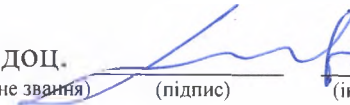
Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри права

(назва кафедри)

Протокол № 11 від «25» 06 2019 р.

Завідувач кафедри канд. філос. н., доц.

(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

В.Б. Селевко

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво» 05 «Соціальні та поведінкові науки» 08 «Право» (код та найменування) Спеціальність: 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» 053 «Психологія» 081 «Право» Освітня програма: «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» «Психологія» «Право» Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл загальної підготовки
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістових модулів – 2		2019/ 2020
Індивідуальне завдання <u>немає</u> (назва)		Семестр
Загальна кількість годин: денна форма – 40/90		2-й
		Лекції ¹⁾
		16 годин
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,1 самостійної роботи студента – 2,6		Практичні, семінарські ¹⁾
		32 годин
		Лабораторні ¹⁾
		0 годин
		Самостійна робота
		48 години
		Вид контролю
залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 48/42;

¹⁾Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів розуміння професіоналом-правознавцем правової дійсності, результатом якого є правова поведінка у контексті позитивного права, що втілюється у професійної правосвідомості та правовій культурі.

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни є сприяти підготовці фахівців високої кваліфікації, здатних стратегічно та оперативно мислити, швидко та точно реагувати в критичних ситуаціях, розмежовувати суттєве від другорядного тощо.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- процес абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і синтезу;
- способи формування та висловлювання своєї позиції, їх обґрунтування;
- природу етичних стандартів, у тому числі етичних стандартів правничої професії, та здатність діяти на їх основі;
- навички збору і аналізу інформації;
- механізм приймання неупереджених і мотивованих рішень;
- визначення інтересів і мотивів поведінки інших осіб;
- способи примирення сторін з протилежними інтересами.

1.3 Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні:

вміти:

- знаходити, упізнавати, оцінювати в тексті інформацію;
- розрізняти, інтерпретувати, оцінювати позиції, ролі учасників комунікації;
- визначати й інтерпретувати логічно-об'єктивний та емоційно-оцінний аспекти тексту;
- визначати основу й побічні ідеї, диференціювати їх;
- зіставляти різні позиції, точки зору, інтерпретації;
- виявляти слабкі й сильні аргументи, хибні судження й висновки, суперечності;
- виявляти маніпулятивні, конфліктогенні тактики;
- визначати твердження, які можуть бути або мають бути істинними для заданих фактів і правил;
- міркувати з умовними твердженнями («якщо-то») і розпізнавання логічно-еквівалентні формулювання таких тверджень;
- виокремлювати й диференціювати поняття (об'єктів) й відношення;
- визначати (дедуктивно) властивості об'єктів і відношень структури;
- визначати вплив додаткових аксіом (правил) – як вони впливають на властивості об'єктів і відношень;
- робити висновки на основі зображень об'єктів та відомостей про них;
- аналізувати судження: виокремлювати поняття й визначати складові судження (засновок, тезу, аргумент, доведення);

- визначати вплив нових фактів або норм на судження;
- визначати форму доведення і вміти виражати його у термінах й у символічній формі;
- будувати аргументацію за аналогією;
- знаходити слабкі місця в аргументації, критикувати і спростовувати аргументацію;
- будувати обґрунтовані висновки;
- міркувати із умовними твердженнями;
- класифікувати, моделювати, диференціювати.

мати уявлення:

- про правові явища і зв'язків між ними;
- відображення найсуттєвіших властивостей правових явищ;
- здатності орієнтуватись у проблемних ситуаціях;
- про вагому роль мотивації, наявність правових потреб, інтересів і прагнень, воля людини в досягненні поставленої мети.
- правове мислення та його та його значення для правової поведінки;
- поняття правової поведінки. Правова поведінка;
- принципи правового мислення у теоретичній та практичній фаховій діяльності;
- кореляцію правового мислення і правової діяльності;
- систему процедурних, змістовних, визначальних засобів правового мислення у нормотворчості, правозастосуванні та інтерпретаційній діяльності;
- некомпетентність як результат деформації правового мислення.

Результати навчання: вивчення та засвоєння студентами гуманітарного факультету історії розвитку державно-правових інститутів України у їх історичному і культурно-цивілізаційному розмаїтті, що дозволяє оцінити як особливості та і закономірності еволюції державно-правових систем.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна пов'язана з дисциплінами «Історія та культура України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави і права».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Властивості правового мислення.

Тема 1. Поняття «Правове мислення».

Особливий рід інтелектуальної діяльності, пов'язана з рішенням правових проблем за допомогою правових аргументів. Формування юридичного мислення в процесі вивчення юриспруденції при отриманні юридичної освіти. Залежність від базової установки юристів, яка визначається приналежністю юриста до певної правничої школи. Ознаки правового мислення: спрямованість на вирішення виключно правових

проблем; пов'язаність із пошуком правових способів вирішення правових проблем; оперування тільки правовими аргументами, цілісне уявлення про право. Межі юридичного мислення. Теоретична і практична складова юридичного мислення.

Тема 2. Нормативність правового мислення.

Правила, стандарти і зразки правничої діяльності. Нормативні компоненти як невід'ємна частина змісту соціального знання. Принципи, правила і висновки логіки юридичного мислення. Норми в праві як інструменти, і найважливіші цілі правотворчості. Логічний аналіз норм одне з центральних місць юридичного мислення та практики.

Тема 3. Системність у правовому мисленні.

Смислові зв'язки Конституції та законодавства з іншими нормами, принципами, законами. Систематизованість законів та норм за принципами формальної логіки. Системність як властивість юридичного мислення. Процедури обґрунтування та конструювання конкретних норм. Принципи систематизування в юридичній області: простота, жорсткість, визначеність критерії обґрунтованості.

Тема 4. Критичне мислення у правничій діяльності.

Усвідомленість. Самостійність. Рефлексивність (самоаналіз). Цілеспрямованість. Обґрунтованість. Контрольованість. Самоорганізованість. Креативність, мобільність, толерантність, відповідальність за власний вибір і результати своєї діяльності. Формування культури читання. Орієнтування в джерелах інформації, користуватися різними стратегіями читання. Висновки і узагальнення. Стимулювання самостійної пошукової творчої діяльності.

Тема 5. Ціннісно-оціночний характер правового мислення.

Істина як цінність. Залежність і ступень істинності правових висловлювань відмінності і взаємозалежності в цінностях. Ціннісна (аксіологічна) логіка та дескриптивна (описова) логіка. Цінність правової свідомості. Вплив правових цінностей на логіку юридичного мислення. Оціночний характер юридичного мислення. Співвідношення факту, дії з конкретним висловлюванням і критеріями істинності знання. Оцінність - як інтегральна характеристика мислення взагалі. Специфіка оцінковості юридичного мислення криється в підкресленому, принциповому відстороненні від морального змісту оцінок

Змістовий модуль 2. Логіко-формальний характер правового мислення.

Тема 6. Закони логіки та формалізація юридичного знання.

Закони логіки як юридичні вимоги. Закони логіки як організуючі начала юридичного пізнання та форми мислення. Закріплення законів логіки

у в Основах кримінального законодавства. Закони логіки у формалізмі юридичного мислення. Узгодженість з існуючими в конкретній сфері юридичного знання твердженнями, їх взаємної несуперечності. Юридична істина як логічний наслідок з інших істин або як підстава для інших тверджень. Логічна строгість, правильність, стрункість юридичної думки. Обґрунтованість мислення. Закон достатньої підстави.

Тема 7. Аналітичність в правовому мисленні.

Логічний аналіз у встановленні істинних суджень. Знання та оцінки окремих явищ та конкретизація правових (і юридичних) понять. Принципи аналітичної діяльності: цілеспрямованість, системність, актуальність, сучасність, активність, ініціативність, достовірність, об'єктивність, повнота, безперервність, альтернативність, гнучкість, аргументованість.

Тема 8. Дедуктивність правового мислення.

Твердження загального порядку. Закономірності та узагальнення характеру у правових визначеннях. Конкретизація, деталізація, ідентифікація знань про окремі предмети, явища. Значення достовірності знань для прийняття вірних рішень. Межі юридичного мислення, які виступають критерієм достовірності. Строгий логічний аналіз, до міркувань, які мають адекватний формалізований апарат пізнання. Казуїстика у законотворчості та тлумаченні норм, в судовому доведенні, а також в юридичній теорії. Дедуктивне мислення найбільш ефективно в юридичній галузі. Вимоги, норми і правила дедуктивної думки.

Тема 9. Зв'язність правового мислення.

Механізмами логічного слідування. Юридичні поняття і висновки, та їх зв'язок з іншими поняттями і знаннями. Дотримання залежностей в юридичному мисленні. Інтерпретації законів, норм і конкретних діянь, для ухвалення судових рішень і організації розслідування. Логічна зв'язність змісту знань та її значення для визначення критерію вірності пізнання, істинності юридичного знання. Послідовність як закономірний порядок слідування одних думок за іншими, коли нова думка витікає із попередніх.

Тема 10. Точність термінологічності у правничій діяльності.

Точність як вимога, і властивість юридичного мислення. Логічна форма, структурованість і завершеність ознак, які мисляться в юридичних термінах, нормах, оцінках. Ризики відсутності точності, двозначність, розмитість меж змісту конкретних знань і оцінок або невизначена спільність понять як суттєвий недолік, як перешкода до пізнання і конструювання юридичної сфери. Точність і ясність юридичних формулювань, чітке їх мовне втілення, правильне й однакове вживання понять визначає ефективність впливу законодавства на суспільне життя сприяє зміцненню законності і дисципліни, охорони і забезпечення прав особистості.

Використання мовних засобів. Юридична мова як самостійний стиль літературної мови, який обумовлений особливими соціальними завданнями і специфічними способами відображення предмета. Законодавча закріплені поняття та специфічний стиль мислення, формуванням юридичного світогляду. Умовність понятійного апарату і нормативних висловлювань, так і доказової практики. Внутрішня несуперечливість як головна засада істини. «Структурно-змістова» цілісність. Самодостатність юридичного мислення.

Тема 11. Правнича деонтологія.

Деонтологія як соціальний регулятор для юриста та спрямованості на активний захист духовних, моральних, правових принципів суспільства. Правова свідомість. Формування почуття службового обов'язку. Особистісні норми професійної поведінки і мотиви їх вибору. Прийняття справедливого правового рішення. Морально-етичні кодекси правничих професій. Місце статутів, наказів, розпоряджень тощо у формуванні правової свідомості. Регулювання професійного мислення юриста. Деонтологічні норми застосування загальних норм моралі у діяльності юриста. Принцип пріоритету людини її прав, гуманності, законності, істинності, плюралізму, професійно-правової активності. Усвідомлення міри відповідальності юриста перед клієнтом і суспільством.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Загальна частина					
Тема 1. Поняття «Правове мислення».	8	2	2	-	4
Тема 2. Нормативність правового мислення.	8	2	2	-	4
Тема 3. Системність у правовому мисленні.	8	2	2	-	4
Модульний контроль	2	-	2	-	-
Разом за змістовним модулем 1	26	6	8	-	12
Змістовний модуль 2. Особлива частина					
Тема 4. Критичне мислення у правничій діяльності.	8	2	2	-	4
Тема 5. Ціннісно-оціночний характер правового мислення.	9	1	4	-	4
Тема 6. Закони логіки та формалізація юридичного/правничого знання.	10	2	4	-	4
Тема 7. Аналітичність в правовому мисленні.	5	1	2	-	2
Тема 8. Дедуктивність правового мислення.	8	2	2	-	4
Тема 9. Зв'язність правового мислення.	7	1	2	-	4
Тема 10. Точність термінологічності у правничій діяльності	7	1	2	-	4
Тема 11. Юридична деонтологія	8	2	2	-	4
Модульний контроль	2	-	2	-	-
Разом за змістовним модулем 2	66	10	26	-	30

Усього годин	90	16	32	-	42
--------------	----	----	----	---	----

5. Теми семінарських занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «Правове мислення».	2
2	Нормативність правового мислення.	2
3	Системність у правовому мисленні.	4
4	Критичне мислення у правничій діяльності.	2
5	Ціннісно-оціночний характер правового мислення.	4
6	Закони логіки та формалізація юридичного/правничого знання.	4
7	Аналітичність в правовому мисленні.	2
8	Дедуктивність правового мислення.	4
9	Зв'язність правового мислення.	2
10	Точність термінологічності у правничій діяльності	2
11	Юридична деонтологія	4
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія критичного мислення.	2
2	Поняття та ознаки критичного мислення.	2
3	Логіка і мова.	2
4	Логічна характеристика понять. Види понять.	2
5	Логічні операції з поняттями.	2
6	Судження.	2
7	Загальна характеристика Умовиводів.	1
8	Дедуктивні умовиводи.	2
9	Категоричний силогізм.	2
10	Умовно-категоричний силогізм: схема, правила отримання висновку і модуси.	2
11	Не дедуктивні умовиводи.	2
12	Доведення і спростування.	2

13	Гіпотеза.	2
14	Міркування та його структура	2
15	Семіотика як наука про знаки	2
16	Аргументація та суперечка	2
17	Види критики	1
18	Мова логіки висловлювань	2
19	Міркування за аналогією. види міркувань за аналогією	2
20	Правила, помилки, хитрощі щодо форми	2
21	Узагальнення та обмеження понять	2
22	Визначення понять	2
	Разом	42

9. Індивідуальні завдання

Програмою не передбачено

10. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники).

11. Методи контролю

Проведення поточного контролю, письмового модульного контролю, фінальний контроль у вигляді заліку.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях і практичних заняттях	0...5		0...20
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях і практичних заняттях	0...5		0...60
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

13. Рекомендована література

1. Андрюшко І. Я. Правове мислення як центральна ланка правової культури / І. Я. Андрюшко // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 63. – С. 231–238 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_63_34.
2. Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія: Підруч. для вищ. закл. освіти МВС України – Х.: НУВС, 2002. – 333 с.
3. Жеребкін В. Є. Логіка: підруч. / В. Є Жеребкін. – К.: Знання, 2004. – 255 с.
4. Коробка В. Н. Правовое мировоззрение: монография: в 2-х ч. / В. Н. Коробка; Донецкий юридический институт Луганского государственного университета внутренних дел им. Э. А. Дидоренко. – Донецк, 2010. – Ч. 2: Природа, место и роль в механизме правового регулирования, значение для правовой политики современного социально-демократического государства. – 244 с.
4. Кацавець Р.С. Мова у професії юриста. 2ге видання. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
5. Підходи до класифікації правового мислення / О. О. Орлова // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 4. – С. 47–52 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2013_4_8
6. Тягло О. В. Критичне мислення: [навч. посібник] / Тягло О. В. — Х. : Основа, 2008. — 187 с.

Базова

1. Вступ до сучасної юридичної логіки / Титов В.Д. та інш.. – Х.: Ксилон, 2001. – 198 с.
2. Конверський А.Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 304 с.
3. Курьянов Б. А. Процесуально-правовое мышление в деятельности следователя / Б. А. Курьянов // Юрист–Правовед. – 2008. – № 5. – С. 112–115.
4. Селіванов В. М. Взаємозв'язок пізнавально-теоретичної діяльності у сфері права та юридичної практики // Право і влада суверенної України. — К., 2002. — 724 с
5. Черновський О., Семенюк О. Культура правового мислення – складова частина професії юриста // Теорія держави і права. – 2018. - № 1. С. 132 – 136.
6. Хоменко І. В. Логіка – юристам: підруч. / І. В. Хоменко. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 224 с.
7. Цалін С. Д. Логічний словник-довідник / С. Д. Цалін. – 4-те вид., виправл. і доповн. – Х.: Факт, 2006. – 400 с.
8. Щербина О. Логіка для юристів / О. Щербина. – 2-ге вид. – К.: Юрид. думка, 2007. – 264 с.
9. Юридична деонтологія : підручник / С. С. Сливка. – Вид. 6-те. – К. :

Атіка ; Х. : Право, 2015. – 296 с.

Допоміжна

1. Гороховська Т. В. Формування культури професійного мовлення майбутніх працівників органів внутрішніх справ у юридичному ВНЗ / Т. В. Гороховська // Рідна школа. – 2006. – № 12. – С. 9–12.

2. Мозгова Н.Г. Логіка. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 320 с.

3. Левківський, Б. К. Юридична етика та деонтологія [Текст] / Б. К. Левківський. – К. : СПД Юсип'юк В.Д., 2009. – 126 с.

4. Логіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Д. Титов, С. Д. Цалін, О. П. Невельська-Гордєєва та ін.; за ред. В. Д. Титова. – Х.: Право, 2005. – 208 с.

5. Логіка: Хрестоматія / авт.-упор. С. Д. Цалін. – 3-те вид., переробл. і доповн. – Х.: Факт, 2010. – 864 с.

6. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 5-те вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2015. – 320 с.

7. Організація професійної діяльності юриста: теорія і практика [Текст] : пер. з 2-го англ. вид. / Ф. Бойл, Д. Каппс, Ф. Плауден, К. Сендфорд; наук. ред., пер. В. І. Андрейцев. – К.: Знання, 2006. – 478 с.

8. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста напряму підготовки 0601 “Право” за спеціальністю 7.060102. “Правоохоронна діяльність”. – Київ : КЮІ МВС, 2005. – 24 с.

9. Савчин, М. В. Загальна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ М. В. Савчин.- К.: Академвидав, 2011.- 464 с.

10. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400с.

Інформаційні ресурси

1. <http://uchebniks.net/book/10-logika-navchalnij-posibnik-xomenko-iv.html>. (Підручник з логіки)
2. http://studopedia.com.ua/1_240379_poyasnitelnaya-zapiska.html. (Логіка для юристів електронний ресурс)
3. https://www.naiu.kiev.ua/books/logika/lections/lection4_1.html. (Підручник з логіки)
4. <http://jurist.ua/?article/1136>. (Журнал сучасного правника)
5. <https://sud.ua/ru/news/blog/41351-nestandartnst-pravovogo-mislennya-v-robot-yurista>. (Судово-юридична газета)